

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET VIJATOVIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 50200/13)

PRESUDA
(Osnovanost)

STRASBOURG

16. veljače 2016.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Vijatović protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *Predsjednica*,
Julia Laffranque,
Nebojša Vučinić,
Valeriu Griţco,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 19. siječnja 2016.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je temeljem zahtjeva (br. 50200/13) protiv Republike Hrvatske kojeg je 24. srpnja 2013. godine hrvatska državljanka gđa. Vera Vijatović („podnositeljica zahtjeva”) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositeljicu zahtjeva zastupao je g. V. Adžić, odvjetnik iz Zagreb. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositeljica zahtjeva posebno je navela da odbijanje njezinog zahtjeva za otkup stana na kojem je imala stanarsko pravo predstavlja povredu njezinoga prava na mirno uživanje vlasništva i da su odluke nacionalnih sudova bile nedosljedne.

4. Dana 2. lipnja 2014. godine o zahtjevu je obaviještena Vlada.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1927. godine i živi u Zagrebu.

6. Dana 24. siječnja 1961. godine suprugu podnositeljice dodijeljeno je stanarsko pravo na stanu u Zagrebu od strane Jugoslavenske narodne armije („JNA”). Podnositeljica zahtjeva, kao njegova supruga, također je bila nositeljica stanarskog prava na tom stanu.

7. Dana 3. lipnja 1991. godine Sabor je donio Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (dalje u tekstu: „Zakon o prodaji stanova”), kojim je uredio prodaju stanova u društvenom vlasništvu na kojima je prije postojalo stanarsko pravo (vidi stavak 19. u daljnjem tekstu). Međutim, stanovi u državnom vlasništvu bili su isključeni.

8. Dana 3. listopada 1991. godine Vlada je donijela uredbu (*Uredba o preuzimanju sredstava JNA i SSNO na teritoriju Republike Hrvatske u*

vlasništvo Republike Hrvatske) kojom je prenijela svu imovinu JNA u Hrvatskoj u državno vlasništvo.

9. Zakonom o izmjeni Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (dalje u tekstu: „ZIDZPS”) 1995. godine omogućena je i prodaja stanova u državnom vlasništvu (vidi stavak 22. u daljnjem tekstu). Rok za podnošenje zahtjeva za kupnju takvog stana određen je na šezdeset dana.

10. Dana 29. siječnja 1997. godine Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo je neke odredbe ZIDZPS-a, uključujući i onu kojom je bio propisan rok za podnošenje zahtjeva za kupnju (vidi stavak 23. u daljnjem tekstu).

11. Suprug podnositeljice zahtjeva umro je 15. travnja 2006. godine.

12. Dana 7. lipnja 2006. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je Ministarstvu obrane zahtjev za otkup stana u kojem je živjela. Zahtjev je odbijen uz obrazloženje da je podnesen izvan propisanog roka, koji je istekao 31. prosinca 1995. godine.

13. Dana 19. ožujka 2008. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je građansku tužbu Općinskom sudu u Zagrebu, tražeći donošenje presude koja bi nadomjestila ugovor o kupo-prodaji stana. Pozvala se na nekoliko odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske u kojima je presuđeno da za nositelja stanarskog prava nije postojao rok za podnošenje zahtjeva za kupnju određenog stana u državnom vlasništvu (vidi stavke 24.-26. u daljnjem tekstu).

14. U svojoj presudi od 24. lipnja 2008. godine, Općinski građanski sud u Zagrebu presudio je da među stranaka nije bilo sporno da podnositeljica zahtjeva, kao prijašnja nositeljica stanarskog prava na stanu u kojem je živjela, ima pravo na otkup tog stana pod povoljnim uvjetima. Jedino pitanje koje je bilo potrebno riješiti jest je li postojao rok kojeg se podnositeljica zahtjeva trebala pridržavati prilikom podnošenja zahtjeva za kupnju tog stana - i ako je postojao, je li ga se ona pridržavala. Općinski građanski sud odbio je tužbeni zahtjev podnositeljice zahtjeva na temelju činjenice da je podnijela svoj zahtjev za otkup stana izvan predviđenog roka, koji je bio 31. prosinca 1995. godine.

15. Podnositeljica zahtjeva uložila je žalbu, tvrdeći da je rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana u državnom vlasništvu na temelju ZIDZPS-a bio ukinut od strane Ustavnog suda Republike Hrvatske i da novi rok nije određen. Činjenicu da nije bilo propisanog roka nije trebalo tumačiti na štetu tužiteljice. Pozvala se i na mišljenje Ustavnog suda Republike Hrvatske da je sama svrha Zakona o prodaji stanova bila omogućiti nositeljima stanarskog prava na stanovima u društvenom ili državnom vlasništvu da kupe te stanove (vidi stavak 22. u daljnjem tekstu).

16. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je prvostupanjsku presudu 12. listopada 2010. godine. Mjerodavni dio drugostupanjske presude glasi:

„Što se tiče odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske na koje se tužiteljica oslanjala u svojoj tužbi, treba napomenuti da su ove odluke iznimno priznale pravo pojedinih stranaka da kupe stanove u kojima su živjele u posebnim okolnostima (poput toga da oni nisu imali jasno regulirani status nositelja stanarskog prava prije toga datuma - na primjer u odluci br. U-3551/02 od 25. svibnja 2005. godine) ... iako zahtjev za kupnju stana nije bio podnesen prije 31. prosinca 1995. godine. U takvim konkretnim predmetima Ustavni sud Republike Hrvatske donio je odluke

temeljene na posebnim okolnostima. Ustavni sud Republike Hrvatske u svim je odlukama kojima se priznaje pravo na kupnju stanova u kojima su živjele osobe koje nisu podnijele zahtjev u vezi s tim prije 31. prosinca 1995. prihvatio da su postojale objektivne okolnosti koje su sprječavale te osobe da poduzmu sve potrebne korake u propisanim rokovima. U ovome predmetu tužiteljica nije ni tvrdila da su postojale takve okolnosti, ali je insistirala da može podnijeti tužbu za kupnju stana u kojem je živjela u bilo kojem trenutku, te da nije bilo nikakvih rokova u tom pogledu.

Stajalište je ovog suda da su nositelji stanarskog prava na stanovima u državnom vlasništvu bili dužni podnijeti zahtjev za kupnju tih stanova prije 31. prosinca 1995. godine (uz iznimku da je pod određenim okolnostima bilo moguće tvrditi da je stranka iz objektivnih razloga bila spriječena podnijeti takav zahtjev unutar tog roka).”

17. Dana 20. veljače 2013. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva. Mjerodavni dio te odluke glasi:

„Ustavni sud Republike Hrvatske primjećuje da su nadležni sudovi odbili tužbeni zahtjev podnositeljice zahtjeva na temelju činjenice da ona nije dokazala da su je bilo kakve objektivne okolnosti spriječile da podnese zahtjev za kupnju stana o kojem je riječ u propisanom roku. Ustavni sud Republike Hrvatske smatra da pobijane odluke sadrže razloge prihvatljive sa stajališta ustavnog prava, te da se stoga ne mogu smatrati proizvoljnim ili nerazumnim.”

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Zakon o stambenim odnosima

Mjerodavne odredbe

18. Mjerodavne odredbe Zakona o stambenim odnosima („Narodne novine”, br. 51/1985, 42/1986, 22/1992 i 70/1993) koje su bili na snazi u mjerodavnom razdoblju, propisuju kako slijedi:

Članak 64.

„2. Kad je stanarsko pravo stekao jedan od bračnim drugova, koji zajedno stanuju, stanarsko pravo ima i drugi bračni drug.

...”

B. Zakon o prodaji stanova

1. Mjerodavne odredbe

19. Zakon o prodaji stanova („Narodne novine”, br. 27/91, s kasnijim izmjenama) koji je stupio na snagu 19. lipnja 1991. godine dao je pravo nositelju stanarskog prava („stanaru”) na stanu u društvenom ili državnom vlasništvu kupiti taj stan od davatelja stana na korištenje, pod povoljnim uvjetima.

Članak 4. stavak 2. propisivao je da se pisani zahtjev za kupnju stana (prvi zahtjev) morao podnijeti u roku jedne godine od datuma stupanja na snagu toga Zakona (ovaj je rok kasnijim izmjenama i dopunama Zakona

produljen do 31. prosinca 1995. godine), te daljnji zahtjev za stvarno sklapanje kupoprodajnog ugovora u roku od dvije godine od prvog zahtjeva.

2. *Sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske*

20. U svojoj odluci br. Rev-944/99-2 od 13. kolovoza 2002. Vrhovni sud je protumačio članak 4. stavak 2. Zakona o prodaji stanova kako slijedi:

„Budući da tužitelj nije podnio tuženicima zahtjev za kupnju stana u pisanom obliku do 31. prosinca 1995. godine, kao što određuje zakon ... sudovi nižega stupnja pravilno su ocijenili da je tužitelj prekludiran u svom pravu da zahtjeva sklapanje kupoprodajnog ugovora.”

3. *Sudska praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske*

21. Odluka Ustavnog suda br. U-III-344/2002 od 8. prosinca 2005. u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„Sama svrha Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, u pogledu društvenih stanova na kojima su postojala stanarska prava, jest jasno definirati one osobe koje imaju pravo na [kupnju] stanova u dotadašnjem društvenom vlasništvu i omogućiti da [takve osobe], u prvom redu, su osobe koje su stanove i ranije zakonito koristile.”

C. ZIDZPS

1. *Mjerodavne odredbe*

22. ZIDZPS („Narodne novine”, br. 58/1995) koji je stupio na snagu 17. kolovoza 1995. produljio je pravo na kupnju stanova u državnom vlasništvu nositeljima stanarskog prava.

Članak 16. glasi kako slijedi:

„Državni stan mogu kupiti nositelji stanarskog prava koji su to pravo stekli u skladu s propisima, kao i osobe iz članka 1a. ovoga Zakona.

...

Državni stan ne mogu kupiti, niti prenijeti pravo na kupnju stana, osobe:

- koje su pravomoćno osuđene za krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava,
- koje su pravomoćno osuđene za krivična djela protiv Republike Hrvatske,
- protiv kojih je pokrenut postupak za krivična djela protiv Republike Hrvatske ili krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, do pravomoćnosti presude,
- koje su sudjelovale ili sudjeluju u neprijateljskoj djelatnosti protiv Republike Hrvatske,
- koje su izbjegle vojnu obvezu,
- protiv kojih je pokrenut postupak za otkaz stanarskog prava, odnosno najma do okončanja postupka
- koje u istom mjestu imaju u vlasništvu useljivu kuću ili stan,
- koje su napustile Republiku Hrvatsku ili otišle na okupirana područja i više od šest mjeseci ne koriste stan.”

Člankom 20. stavcima 1. i 2. ZIDZPS-a propisano je da pisani zahtjev za kupnju državnog stana mora biti podnesen u roku od šezdeset dana od dana stupanja na snagu ZIDZPS-a (stavak 1.), te da nakon proteka tog roka stanar gubi pravo na kupnju stana (stavak 2.).

Člankom 20. stavkom 3. ZIDZPS-a propisano je da je prodavatelj dužan sklopiti ugovor s kupcem u roku godine dana od proteka roka iz stavka 1. (ovaj rok je naknadnim izmjenama i dopunama produžen do 31. prosinca 1998. godine).

Člankom 20. stavkom 4. ZIDZPS-a propisano je da ako prodavatelj na zahtjev kupca nije s njim sklopio ugovor u roku iz stavka 3., kupac ima pravo podnijeti građansku tužbu pred nadležnim sudom s ciljem dobivanja presude koja bi u cijelosti nadomjestila takav ugovor.

2. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske od 29. siječnja 1997. i njegoa sudska praksa koja je uslijedila

23. Nakon primitka 37 zahtjeva za preispitivanje ustavnosti ZIDZPS-a, Ustavni sud Republike Hrvatske je 26. lipnja 1996. godine pokrenuo postupak ocjene ustavnosti navedenog zakona. Dana 29. siječnja 1997. donio je odluku broj U-I-697/1995 kojom je ukinuo neke odredbe ZIDZPS-a kao neustavne, uključujući stavke 1. i 2. članka 20.

Stavci 1. i 2. članka 20. bili su ukinuti zbog neopravdano različitih rokova za podnošenje zahtjeva za kupnju stana za u državnom vlasništvu i roka za kupnju stana u društvenom vlasništvu. Ustavni sud Republike Hrvatske primijetio je da su nositelji stanarskog prava na stanovima u državnom vlasništvu bili obvezni podnijeti svoj zahtjev u roku od samo šezdeset dana od dana stupanja na snagu ZIDZPS-a, dok su nositelji stanarskog prava na stanovima u društvenom vlasništvu to trebali napraviti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu Zakona o prodaji stanova, a rok za podnošenje zahtjeva nekoliko je puta bio produžen (u konačnici do 31. prosinca 1995. godine). Ustavni sud Republike Hrvatske smatrao je da nove rokove može propisati zakonodavac, ali i Vlada.

24. U svojim odlukama U-III-559/2004 od 16. studenoga 2004. godine i U-III-344/2002 od 8. prosinca 2005. godine, Ustavni sud Republike Hrvatske presudio je da podnositelji zahtjeva koji su iz objektivno opravdanih razloga bili spriječeni podnijeti zahtjev za kupnju stanova u državnom vlasništvu u kojima su živjeli nisu trebali podnijeti takve zahtjeve sve dok su postojale te prepreke (u dva predmeta o kojima je riječ, to su bili podnositelji zahtjeva čije je stanarsko pravo na stanovima u državnom vlasništvu priznato tek 1996., odnosno 2001. godine).

25. U predmetu br. U-III-551/2002 od 6. svibnja 2005. godine, podnositeljica zahtjeva je tvrdila da je stekla stanarsko pravo na stanu u državnom vlasništvu tek 13. ožujka 1997. godine, te zbog toga nije bila u mogućnosti podnijeti zahtjev za kupnju prije toga datuma. Ustavni sud Republike Hrvatske u mjerodavnom je dijelu presudio kako slijedi:

„5. Ustavni sud u obrazloženju odluke broj: U-I-697/1995 od 29. siječnja 1997. godine, u vezi s ukidanjem članka 20. stavka 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (ZIDZPS), kojim je bio

određen rok od šezdeset dana za podnošenje zahtjeva za otkup državnih stanova, istaknuo je sljedeće:

»Nejednakost položaja kupaca tzv. »državnih« stanova i ostalih stanova, koja također predstavlja nesuglasnost s Ustavom, postoji i u pogledu trajanja rokova u kojima se može podnijeti zahtjev za kupnju državnog stana. S tog stajališta ukinute su odredbe članka 20. stavaka 1. i 2. te članka 21. Zakona, jer ne jamče jednakost građanima koji pravo na otkup stana mogu tražiti u roku od šezdeset dana odnosno trideset dana od stupanja Zakona na snagu s ostalim kupcima stanova, u odnosu na građane kojima je rok za podnošenje zahtjeva bio određen u trajanju od godine dana, a zatim je bio još nekoliko godina produžavan.

Ukidajući ove odredbe Sud je imao u vidu da nove rokove radi usklađivanja Zakona s Ustavom može propisati ne samo zakonodavac, nego i Vlada Republike Hrvatske. (...)

6. Ustavni sud ističe sljedeće:

Do stupanja na snagu ZIDZPS, na snazi je bila odredba članka 50. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (»Narodne novine«, broj 43/92. – pročišćeni tekst), koja je propisivala:

»Stanovi koji su postali vlasništvo Republike Hrvatske na temelju Uredbe o preuzimanju sredstava JNA i SSNO na teritoriju Republike Hrvatske u vlasništvo Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 52/91.) i Uredbe o preuzimanju sredstava bivše SFRJ u vlasništvo Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 68/91.) neće se prodavati do donošenja zakona kojim će se utvrditi posebni kriteriji za prodaju tih stanova.«

Taj zakon je upravo ZIDZPS, kojim su u članku 20. stavcima 1. i 2. određeni rokovi (između 5. kolovoza 1995. i 4. listopada 1995. godine) za podnošenje zahtjeva za kupnju državnih stanova (poput stana koji tužiteljica želi kupiti). Nakon ukidanja nekih odredbi tog Zakona (odlukom iz točke 5. obrazloženja ove odluke), nadležno tijelo nije donijelo niti jedan novi propis kojim bi se taj rok odredio.

Stoga, Ustavni sud Republike Hrvatske ocjenjuje da nepostojanje roka za izvršenje određene činidbe (posebice u slučaju kad je rok ukinut odlukom Ustavnog suda) ne smije biti tumačeno na štetu stranke, koja je trebala poduzeti takvu činidbu.

Slijedom navedenog, Ustavni sud je utvrdio da su niži sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo i time povrijedili ustavno pravo podnositeljice zahtjeva zajamčeno člankom 14. stavkom 2. Ustava, kojim se jamči jednakost svih pred zakonom.”

26. U predmetu br. U-III-1525/2010 od 27. svibnja 2010. godine nema naznaka da je podnositeljica ustavne tužbe bila spriječena da prije 31. prosinca 1995. godine podnese zahtjev za kupnju stana u kojem je živjela. Ustavni sud Republike Hrvatske u mjerodavnom je dijelu presudio kako slijedi:

„5. ZIDZPS-om su određeni rokovi (između 5. kolovoza i 4. listopada 1995. godine) za podnošenje zahtjeva za kupnju tzv. državnih stanova. Nakon ukidanja nekih odredbi tog Zakona ..., nadležno tijelo nije donijelo propise kojima bi odredilo novi rok.

Stoga, Ustavni sud Republike Hrvatske ocjenjuje da nepostojanje roka za izvršenje određene činidbe (posebice u slučaju kad je rok ukinut odlukom Ustavnog suda) ne smije biti tumačeno na štetu stranke, koja je trebala poduzeti takvu činidbu.

Ustavni sud Republike Hrvatske izrazio je isto stajalište u svojoj odluci br. U-III-559/2004 od 16. studenoga 2004. godine („Narodne novine”, br. 174/04).”

27. Ustavni sud Republike Hrvatske izrazio je isto stajalište u svojoj odluci br. U-III-4842/2013 od 13. svibnja 2015. godine.

3. Sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske

28. U svojoj odluci br. Rev-1256/02-2 od 14. srpnja 2004. Vrhovni sud je dao tumačenje odnosa između Zakona o prodaji stanova (posebno njegovog članka 4.) i ZIDZPS-a kako slijedi:

„Tužiteljica je podnijela tuženoj zahtjev za kupnju stana u pisanom obliku 18. listopada 1996. godine, dakle nakon isteka propisanog roka (31. prosinca 1995.), pa su sudovi pravilno odbili tužbeni zahtjev. U pitanju je prekluzivni rok istekom kojeg nositelj stanarskog prava gubi pravo podnijeti zahtjev za kupnju tog stana...

Činjenica da je u vrijeme kada je taj rok istekao (31. prosinca 1995.) među strankama vođen spor o otkazu stanarskog prava koji je okončan prvostupanjskom presudom ... od 16. travnja 1996. godine, koja je postala pravomoćna 11. srpnja 1996. godine nije relevantna. ... To što je među strankama vođena parnica o otkazu stanarskog prava nije sprječavalo tužiteljicu da podnese zahtjev za kupnju stana.

Odredbama članka 16. ZIDZPS-a na koje se poziva tužiteljica, a koje se odnose na tzv. državne stanove nije produljen rok u kojem je trebalo podnijeti zahtjev za kupnju stana. Odredbama članka 16. ZIDZPS-a državni stan ne mogu kupiti ni prenijeti pravo na kupnju stana osobe protiv kojih je pokrenut postupak za otkaz stanarskog prava, odnosno najma do okončanja postupka. To konkretno znači da tužiteljica nije mogla s tuženom sklopiti ugovor o kupnji stana sve do 11. srpnja 1996. godine kada je pravomoćno okončana parnica o otkazu stanarskog prava... Tim danom je ta smetnja otpala... međutim, podnošenje pisanog zahtjeva za kupnju stana prije proteka propisanog roka je preduvjet za sklapanje ugovora [o prodaji]. Obzirom da tužiteljica nije podnijela takav zahtjev prije isteka roka (31. prosinca 1995. godine) izgubila je svoje pravo na podnošenje zahtjeva te tužena nije bila dužna prodati svoj stan temeljem zahtjeva koji je podnesen nakon isteka roka (18. listopada 1996. godine). Parnica radi otkazivanja stanarskog prava bila je zapreka za kupnju stana (za sklapanje ugovora), ali ne i za podnošenje zahtjeva za kupnju stana. Postojanje parnice ne produžava rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana.

Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske U-I-697/1995 od 29. siječnja 1997. godine kojom su, *inter alia*, ukinute odredbe članka 20. stavaka 1. i 2. ZIDZPS-a nije od utjecaja na ishod ovog spora. Ukinute odredbe omogućavale su da zahtjev... za kupnju stana u državnom vlasništvu mora biti podnesen u roku od šezdeset dana od dana stupanja na snagu ZIDZPS-a te da nakon isteka roka podnositelj zahtjeva gubi pravo na kupnju stana. [Tim odredbama] nositelji stanarskog prava na stanovima u državnom vlasništvu stavljeni su u neravnopravan položaj u odnosu na nositelje stanarskog prava na stanovima koji nisu u državnom vlasništvu, iz razloga što je za njih bio propisan kraći prekluzivni rok za podnošenje njihovog zahtjeva za kupnju stana (propisani rok od šezdeset dana istekao je 16. listopada 1995. godine). Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske kupci državnih stanova stavljeni su u isti položaj kao i ostali kupci, ali nije im dan privilegirani status, tako da se propisani rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana (31. prosinca 1995.) koji je vrijedio za sve kupce, nije primjenjivao na njih.

D. Odluka o prodaji stanova kojima upravlja Ministarstvo obrane

29. Dana 2. travnja 2009. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o prodaji stanova u vlasništvu Republike Hrvatske kojima upravlja Ministarstvo obrane („Narodne novine”, br. 43/209, 109/2010 i 116/2011) kojom je dozvolila prodaju tih stanova po njihovoj tržišnoj vrijednosti, ali je isključila stanove na koje se odnosi Zakon o prodaji stanova i ZIDZPS.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

30. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da su joj povrijeđena vlasnička prava, suprotno jamstvima navedenim u članku 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije biti lišen svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

A. Dopuštenost

31. Vlada je tvrdila da podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva jer nije podnijela zahtjev za kupnju predmetnog stana u propisanim rokovima. Nastavno na to, ona je mogla podnijeti taj zahtjev između 8. travnja i 31. prosinca 2011. godine na temelju odluke koju je donijela Vlada Republike Hrvatske, kojom se daje pravo zaštićenim najmoprimcima za kupnju stanova kojima upravlja Ministarstvo obrane (vidi prethodni stavak 29.).

32. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je iscrpila sva dostupna pravna sredstva.

33. Sud smatra da je Vladina tvrdnja o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava usko povezana sa suštinom prigovora podnositeljice zahtjeva temeljem članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Stoga, taj prigovor treba spojiti s osnovanošću.

34. Sud primjećuje da taj prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga ga mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnesci podnositeljice zahtjeva

35. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana u društvenom vlasništvu na temelju prvotnog Zakona o prodaji stanova bio godinu dana od datuma stupanja na snagu Zakona - odnosno do 19. lipnja 1992. godine. Taj je rok produžen u nekoliko navrata; konačni rok bio je 31. prosinca 1995. godine. Dakle, osobe koje su imale to pravo na temelju prvotnog Zakona o prodaji stanova imale su više od četiri i pol godine za podnošenje zahtjeva za kupnju stana.

36. Suprotno tome, one osobe koje su imale pravo na kupnju stana u državnom vlasništvu, koje im je dano na temelju ZIDZPS-a, prvotno su

imale samo šezdeset dana za podnošenje zahtjeva za kupnju stana u kojima su živjele. Zbog značajnih razlika između rokova, 26. lipnja 1996. godine Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo je rok od šezdeset dana i pozvao Sabor i Vladu da odrede novi rok. Međutim, to se nije dogodilo; stoga podnositeljica zahtjeva nije imala nikakav rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana u državnom vlasništvu u kojem je živjela. To je potvrđeno odlukama koje je donio Ustavni sud Republike Hrvatske.

37. Međutim, redovni sudovi ignorirali su odluku i stajališta Ustavnog suda Republike Hrvatske i nastavili odbijati sve zahtjeve koji se odnose na prodaju stanova u državnom vlasništvu, koji su podneseni nakon 31. prosinca 1995. godine. Ustavni sud Republike Hrvatske je u svakom od tih predmeta utvrdio povredu Ustava stoga što nije postojao rok za podnošenje takvog zahtjeva. Jedino odstupanje od takvog stajališta bio je predmet podnositeljice zahtjeva.

(b) Podnesci Vlade

38. Vlada tvrdi da podnositeljica zahtjeva nije imala razloga čekati do lipnja 2006. godine, kada je podnijela zahtjev za otkup stana u državnom vlasništvu u kojem je živjela, budući je oduvijek bio nesporno da je ona, kao supruga osobe kojoj je stan bio odijeljen, također imala stanarsko pravo na tom stanu i imala je hrvatsko državljanstvo.

39. Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske na koje se pozivala podnositeljica zahtjeva odnosile su se na situacije različite od situacije podnositeljice zahtjeva, budući da su podnositelji zahtjeva u tim predmetima - za razliku od podnositeljice zahtjeva u ovome predmetu - imali opravdani razlog za podnošenje svojih zahtjeva izvan roka koji su utvrdili hrvatski sudovi (31. prosinca 1995.).

2. Ocjena Suda

(a) Jeli li podnositeljica zahtjeva imala „vlasništvo”

40. Sud ponavlja da podnositelj zahtjeva može tvrditi da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. samo ukoliko se pobijane odluke odnose na njegovo ili njezino „vlasništvo” u smislu te odredbe. „Vlasništvo” može biti „postojeće vlasništvo” ili zahtjevi koji su dostatno utvrđeni da se mogu smatrati „imovinom”. Kada, kao u ovome predmetu, vlasnički interes predstavlja samu prirodu potraživanja, on se može smatrati „imovinom” samo ako postoji dostatni temelj za taj interes u nacionalnom pravu (na primjer, kad postoji utvrđena sudska praksa domaćih sudova koja to potvrđuje), to jest, kad je zahtjev dovoljno utvrđen da može biti ovršiv (vidi predmete *Kopecký protiv Slovačke* [GC], br. 44912/98, stavci 48.-49. i 52., ECHR 2004-IX, i *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke*, 9. prosinca 1994., stavak 59., Serija A br. 301-B).

41. Sud primjećuje da su na temelju članka 16. stavka 1. ZIDZPS-a svi nositelji stanarskog prava na stanovima u državnom vlasništvu imali pravo kupiti stanove u kojima su živjeli, osim onih koji su definirani u stavku 3. toga članka (vidi prethodni stavak 22.).

42. Razmatrajući predmetni slučaj, Sud prvo primjećuje da su domaći sudovi priznali da je podnositeljica zahtjeva, kao prijašnja nositeljica stanarskog prava na stanu o kojem je riječ, imala pravo na otkup stana pod povoljnim uvjetima. Vlada to nije osporila.

43. S obzirom na navedeno, te mjerodavno domaće pravo i činjenice ovog predmeta, Sud stoga smatra da je zahtjev podnositeljice zahtjeva za kupnju stana u ovom predmetu imao dovoljno osnova u nacionalnom pravu da se može kvalificirati kao „imovina” a time i „vlasništvo” zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

(b) Je li došlo do miješanja u vlasništvo podnositeljice zahtjeva

44. Nakon što je zaključio da zahtjev podnositeljice zahtjeva za kupnju stana u kojem je živjela predstavlja „vlasništvo” u smislu članka 1. Protokola br. 1., Sud smatra da su odluke domaćih sudova kojima se podnositeljici zahtjeva uskraćuje pravo da kupi taj stan predstavljale miješanje u njezino pravo na mirno uživanje njezinoga vlasništva.

45. Sud smatra da se situacija kojoj se prigovara treba ispitati u svjetlu općeg pravila sadržanog u prvom stavku, prvoj rečenici članka 1. Protokola br. 1. Da bi bilo u skladu s općim pravilom iz članka 1. Protokola br. 1., svako miješanje mora biti u skladu sa zakonom, u javnom interesu, te razmjerno cilju kojemu se težilo (vidi predmet *Beyeler protiv Italije* [GC], br. 33202/96, stavci 108. i 111., ECHR 2000-I).

(c) Je li miješanje bilo „predviđeno zakonom”

46. Sud ponavlja da je prvi i najvažniji uvjet članka 1. Protokola br. 1. taj da bilo kakvo miješanje javne vlasti u mirno uživanje nečijeg vlasništva treba biti zakonito (*Iatridis protiv Grčke* [GC], br. 31107/96, stavak 58., ECHR 1999 II). Štoviše, vladavina prava, jedno od temeljnih načela demokratskog društva, je pojam inherentan u svim člancima Konvencije (vidi predmete *Former King of Greece i drugi protiv Grčke* [GC] (osnovanost), br. 25701/94, stavak 79., ECHR 2000–XII; *Broniowski protiv Poljske* [GC], br. 31443/96, stavak 147., ECHR 2004–V; i *Vistiņš i Perepjolkins protiv Latvije* [GC], br. 71243/01, stavak 95., 25. listopada 2012.).

47. Sud smatra da kad govori o „zakonu”, članak 1. Protokola br. 1. aludira na isti koncept na koji se Konvencija drugdje poziva kada koristi taj pojam – koncept koji obuhvaća i zakone i sudsku praksu. Odnosi se na kvalitetu predmetnog zakona, od kojeg se zahtijeva da bude dostupan dotičnim osobama, precizan i predvidiv u svojoj primjeni (vidi predmete *Špaček, s.r.o., protiv Češke Republike*, br. 26449/95, stavak 54., 9. studenoga 1999.; *Carbonara i Ventura protiv Italije*, br. 24638/94, stavak 64., ECHR 2000 VI; *Baklanov protiv Rusije*, br. 68443/01, stavci 40.-41., 9. lipnja 2005.). Nadalje, primjena predmetne pravne odredbe ne bi trebala biti očigledno pogrešna ili takva da dovede do proizvoljnih zaključaka (vidi naprijed citirani predmet *Beyeler*, stavak 108.).

48. Sud prihvaća da je njegova ovlast ispitivanja poštivanja domaćega prava ograničena budući da je prvenstveno na nacionalnim tijelima da tumače i primjenjuju to pravo. Pri ocjeni zakonitosti miješanja na temelju

članka 1. Protokola br. 1., Sud treba provjeriti proizvodi li način na koji je domaće pravo protumačeno i primijenjeno posljedice koje su u skladu sa načelima Konvencije (vidi predmete *Apostolidi i drugi protiv Turske*, br. 45628/99, stavak 70., 27. ožujka 2007., i *Nacaryan i Deryan protiv Turske*, br. 19558/02 i 27904/02, stavak 58., 8. siječnja 2008.; *Lelas protiv Hrvatske*, br. 55555/08, stavak 76., 20. svibnja 2010.; *Shchokin protiv Ukrajine*, br. 23759/03 i 37943/06, stavak 51., 14. listopada 2010.; *Antonyan protiv Armenije*, br. 3946/05, stavak 54., 2. listopada 2012.; *Budchenko protiv Ukrajine*, br. 38677/06, stavak 40., 24. travnja 2014.; i *Krasnodębska-Kazikowska i Łuniewska protiv Poljske*, br. 26860/11, stavak 44., 6. listopada 2015.).

49. Što se tiče ovog predmeta, Sud primjećuje da su nacionalni sudovi prihvatili da je podnositeljica zahtjeva imala pravo na kupnju stana u kojem je živjela po povoljnim uvjetima, a to su pravo 1995. godine stekle osobe u njezinom položaju prema ZIDZPS-u. Nacionalni sudovi smatrali su da je jedini problem u sporu između stranaka u parničnom postupku bio oko toga je li postojao rok u kojem je podnositeljica zahtjeva morala podnijeti zahtjev za kupnju stana u kojem je živjela, i ako je postojao, je li se ona poštivala taj rok.

50. Sud primjećuje da je rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stanova u državnom vlasništvu utvrđen u članku 20. stavcima 1. i 2. ZIDZPS-a; taj je rok bio utvrđen na najviše šezdeset dana od 17. kolovoza 1995. godine, datuma na koji je ZIDZPS stupio na snagu (vidi prethodni stavak 22.). Te su odredbe ukinute odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-I-697/1995 od 29. siječnja 1997. godine. U toj je odluci Ustavni sud Republike Hrvatske primijetio da nove rokove može propisati ne samo zakonodavac, nego i Vlada Republike Hrvatske (vidi prethodni stavak 25.). Međutim, nijedno od tih tijela nikada nije donijelo nikakav propis kojim bi propisalo novi rok. To je dovelo do toga da su sudovi donosili kontradiktorne zaključke o tome je li postojao ikakav rok za podnošenje zahtjeva za otkup stanova u državnom vlasništvu.

51. Vrhovni sud Republike Hrvatske presudio je da je 31. prosinca 1995. godine konačni datum na koji se zahtjev za otkup stana u državnom vlasništvu može podnijeti (vidi prethodni stavak 28.).

52. Rani razvoj sudske prakse Ustavnog suda Republike Hrvatske, nakon što je ukinut rok utvrđen u članku 20. ZIDZPS-a, pokazuje da je Ustavni sud Republike Hrvatske prvo smatrao da tamo gdje je bilo objektivno opravdanih razloga koji su sprječavali nositelja stanarskog prava na stanu u državnom vlasništvu da podnese zahtjev za otkup takvog stana, takva je osoba bila oslobođena podnošenja takvog zahtjeva dokle god je postojala prepreka (vidi prethodni stavak 24.).

53. Daljnji razvoj sudske prakse Ustavnog suda Republike Hrvatske pokazuje da je taj sud usvojio načelo da se nepostojanje nikakvog propisanog roka za podnošenje zahtjeva za kupnju stanova u državnom vlasništvu ne može tumačiti na štetu stranke koja traži otkup takvog stana (vidi prethodni stavak 25.), čak i kada, kao u predmetu podnositeljice zahtjeva, nisu iznesene nikakve tvrdnje da je u bilo kojem trenutku bilo

prepreka za podnošenje zahtjeva za kupnju (vidi prethodne stavke 26. do 28.).

54. U ovom trenutku Sud ponavlja da se nedostatak dovoljno precizne i predvidive zakonske odredbe može ispraviti na način da domaći sudovi daju jasno i precizno tumačenje (vidi naprijed citirani predmet *Apostolidi i drugi*, stavak 70.; i naprijed citirani predmet *Nacaryan i Deryan*, stavak 58.).

55. Međutim, u ovom predmetu nije bilo zakonske odredbe kojom se utvrđuje rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stanova u državnom vlasništvu. Ovu prazninu u zakonu nije bilo moguće otkloniti praksom domaćih sudova.

56. Sud također primjećuje da je nakon ukidanja roka utvrđenog člankom 20. stavcima 1. i 2. ZIDZPS-a bilo na Hrvatskom Saboru (kao zakonodavcu) ili na Vladi Republike Hrvatske da utvrdi novi rok, što oni nisu učinili. Sud se slaže sa stajalištem koje je izrazio Ustavni sud Republike Hrvatske da se „nepostojanje roka za izvršenje određene činidbe ... ne može tumačiti na štetu stranke koja je trebala poduzeti takvu činidbu” (vidi prethodne stavke 25. i 26.). S tim u vezi, Sud također ponavlja načelo koje je razvio u svojoj sudskoj praksi: da rizik od bilo kakve greške koju počini državno tijelo mora snositi država, a greške se ne smiju ispravljati na teret dotičnih pojedinaca (vidi predmete *Gashi protiv Hrvatske*, br. 32457/05, stavak 40., 13. prosinca 2007.; *Stolyarova protiv Rusije*, br. 15711/13, stavak 49., 29. siječnja 2015.; i, *mutatis mutandis*, *Radchikov protiv Rusije*, br. 65582/01, stavak 50., 24. svibnja 2007.).

57. Uzimajući u obzir prigovor Vlade (vidi stavak 31.) koji je spojen s osnovanošću prigovora, Sud smatra, zbog naprijed objašnjenih razloga, da se podnositeljica zahtjeva nije trebala pridržavati nikakvog roka za podnošenje zahtjeva za kupnju stana u kojem je živjela. Što se tiče Odluke od 2. travnja 2009. na koju se pozvala Vlada u očitovanju (vidi prethodne stavke 29. i 31.), ona se nije odnosila na podnositeljicu zahtjeva, budući da se nije odnosila na one stanove koji su predmet Zakona o prodaji stanova i ZIDZPS-a; štoviše, nacionalni sudovi nisu razmatrali Odluku od 2. travnja 2009. godine tijekom postupanja u ovom predmetu. Također, u ovom predmetu se radi o prigovoru podnositeljice zahtjeva da ona nije bila u mogućnosti otkupiti stan u kojem je živjela na temelju Zakona o prodaji stanova, kojim je predviđeno to pravo pod povoljnijim uvjetima, za razliku od Odluke od 2. travnja 2009. godine.

58. U takvim okolnostima Sud smatra da miješanje u pravo podnositeljice zahtjeva na mirno uživanje njezinoga vlasništva nije bilo predviđeno zakonom. Prema tome, Sud smatra da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju i odbija prigovor Vlade glede iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

59. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je zbog činjenice da su u njezinom slučaju nacionalni sudovi tumačili mjerodavno pravo na način suprotan praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske. Pozvala se na članak 6. stavak 1. Konvencije.

60. Vlada je osporila tu tvrdnju.

61. Sud primjećuje da je ovaj prigovor povezan s onim naprijed ispitanim i da ga se stoga isto tako treba utvrditi dopuštenim.

62. S obzirom na utvrđenje u odnosu na članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju (vidi prethodni stavak 57.), Sud smatra da nije potrebno ispitati je li u ovome predmetu također došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi, između ostalih izvora prava, predmete *Öneryıldız protiv Turske* [GC], br. 48939/99, stavak 160., ECHR 2004-XII; i *Gaygusuz protiv Austrije*, 16. rujna 1996., stavak 55., *Izvješća o presudama i odlukama* 1996-IV).

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

63. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

64. Podnositeljica zahtjeva potraživala je 73.000 eura (EUR) na ime imovinske štete i 10.000 EUR na ime neimovinske štete.

65. Podnositeljica zahtjeva također je potraživala 8.437,50 hrvatskih kuna (HRK) na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i iznos od 15.000,00 HRK za one nastale pred ovim Sudom.

66. Vlada je smatrala da su potraživanja neutemeljena i pretjerana.

67. U okolnostima ovoga predmeta, Sud nalazi da pitanje primjene članka 41. Konvencije nije sazrijelo za odluku. Slijedom toga, Sud će odgoditi pitanje u cijelosti i zakazati naknadni postupak, imajući u vidu mogućnost postizanja sporazuma između tužene države i podnositeljice zahtjeva (pravilo 75. stavak 1. Poslovnika Suda). Sud daje strankama tri mjeseca u tu svrhu.

IZ TIH RAZLOGA, SUD

1. *Odlučuje* spojiti Vladin prigovor koji se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava s odlukom o osnovanosti, te ga odbija;
2. Jednoglasno *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
3. *Presuđuje* sa šest glasova prema jedan da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
4. Jednoglasno *presuđuje* da nema potrebe ispitati prigovor na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije;
5. *Presuđuje* sa šest glasova prema jedan da pitanje primjene članka 41. Konvencije nije sazrijelo za odluku;
i prema tome,

- a) *odgađa* navedeno pitanje u cijelosti;
- b) *poziva* Vladu i podnositeljicu zahtjeva da u roku od tri mjeseca od datuma obavijesti o ovoj presudi, podnesu pisana očitovanja o toj stvari, a posebno da obavijeste Sud o svakom sporazumu što ga eventualno postignu;
- c) *odgađa* daljnji postupak i prenosi na Predsjednika Vijeća ovlast da ga odredi ako to bude potrebno.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 16. veljače 2016. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i Pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda, ovoj se presudi dodaje izdvojeno mišljenje suca Kjølbroa.

A.I.K.
S.H.N.

IZDOJENO MIŠLJENJE SUCA KJØLBRO

1. Slažem se s većinom da je podnositeljica zahtjeva imala pravo vlasništva koje je zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1. (stavci 40.-43. presude) i da odbijanje njezinog zahtjeva za kupnju stana u državnom vlasništvu u kojem je živjela bila znači miješanje u njezino pravo na mirno uživanje njezinoga vlasništva (stavci 44.-45. presude). Međutim, ne mogu se složiti sa stavom većine da miješanje nije bilo zakonito u smislu članka 1. Protokola br. 1. (stavci 46.-58- presude).

2. Općenito, na domaćim je sudovima da tumače domaće zakonodavstvo, a Sud će poštovati njihovo tumačenje tog zakona, osim ako je očigledno pogrešno ili proizvoljno (vidi predmete *Beyeler protiv Italije* [GC], br. 33202/96, stavak 108., ECHR 2000-I, i *Jahn i drugi protiv Njemačke* [GC], br. 46720/99, 72203/01 i 72552/01, stavak 108., ECHR 2005-VI). Po mojem mišljenju, ne postoji dovoljan temelj da bi se moglo reći da je tumačenje domaćeg prava koje je dao Općinski građanski sud u Zagrebu u svojoj presudi od 24. lipnja 2008, Županijski sud u Zagrebu u svojoj presudi od 12. listopada 2010, odnosno Ustavni sud Republike Hrvatske u svojoj presudi od 20 veljače 2013, bilo očigledno pogrešno ili proizvoljno.

3. U skladu sa Zakonom o prodaji stanova iz 1991. godine, nositelj stanarskog prava može otkupiti svoj stan u društvenom vlasništvu pod povoljnim uvjetima. Rok od godinu dana za podnošenje zahtjeva za otkup bio je utvrđen u članku 4. stavku 2. Zakona, a nakon nekoliko produženja rok je istekao 31. prosinca 1995. godine. Dana 17. kolovoza 1995. godine, na temelju novog Zakona, pravo na kupnju stanova prošireno je na nositelje stanarskog prava koji žive u stanovima u državnom vlasništvu. Podnositeljica zahtjeva i njezin pokojni suprug spadali su u tu kategoriju i imali su pravo iskoristiti pravo na kupnju stana. Članak 20. Zakona iz 1995. godine sadržavao je rok od 60 dana za podnošenje pisanog zahtjeva za kupnju stana u državnom vlasništvu. Međutim, Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo je taj rok u odluci od 29. siječnja 1997. godine, a zakonodavac nikada nije usvojio novi rok kojim bi zamijenio neprimjenjivi rok od 60 dana, iako ga je Ustavni sud Republike Hrvatske potaknuo da to učini.

4. Stoga, kada je podnositeljica zahtjeva 2006. godine, u dobi od 79 godina i više od 11 godina nakon donošenja Zakona iz 1995. godine, podnijela zahtjev za kupnju stana u državnom vlasništvu, domaće vlasti, najprije Ministarstvo obrane, a nakon toga i domaći sudovi, bili su suočeni sa sljedećim pravnim pitanjem: koja je bila pravna posljedica činjenice da ukinuti rok od 60 dana iz članka 20. Zakona o prodaji stanova nije bio zamijenjen novim rokom od strane zakonodavca? Je li posljedica tog nedjelovanja bila da se nije primjenjivao nikakav rok? Ili je posljedica bila da se primjenjivao općenito primjenjivi rok na temelju Zakona iz 1991. godine (koji je istekao 31. prosinca 1995.)?

5. Podnositeljica zahtjeva zagovarala je prvo rješenje, da se nije primjenjivao nikakav rok (stavak 36. presude). Vlada je zagovarala drugo rješenje, da se primjenjivao opći rok (stavci 38.-39. presude). Domaći sud odbio je tužbeni zahtjev podnositeljice zahtjeva, tvrdeći da je podnesen izvan roka. Točnije, domaći sudovi presudili su da je općenito primjenjivi rok iz Zakona iz 1991. godine, koji je istekao 31. prosinca 1995. godine, bio primjenjiv na predmet podnositeljice zahtjeva, te da nije bilo objektivnih okolnosti koje su sprječavale podnositeljicu zahtjeva da podese zahtjev u roku. Stoga se postavlja pitanje je li tumačenje domaćeg zakonodavstva od strane domaćih sudova bilo „očigledno pogrešno” ili „proizvoljno”. Prema mišljenju većine, radilo se o tome. Uz dužno poštovanje, ne slažem se s tim.

6. Vrhovni sud Republike Hrvatske je u presudi od 14. srpnja 2004. godine, oko četiri godine prije nego što je podnositeljica zahtjeva pokrenula sudski postupak, presudio da se općenito primjenjivi rok primjenjuje na zahtjeve za kupnju stanova u državnom vlasništvu (stavak 28. presude). Nakon toga je Ustavni sud Republike Hrvatske u presudi od 6. svibnja 2005. godine (stavak 25. presude) odlučio, uzimajući u obzir svoje ranije ukidanje članka 20. Zakona o prodaji stanova, da se „nepostojanje roka za izvršenje određene činidbe ... ne može tumačiti na štetu stranke koja je trebala poduzeti takvu činidbu”.

7. Iz toga je većina zaključila da se, prema stajalištu Ustavnog suda Republike Hrvatske, nijedan rok nije primjenjivao na zahtjeve za kupnju stanova u državnom vlasništvu. Međutim u presudi Ustavnog suda Republike Hrvatske, podnositeljica zahtjeva je u tom predmetu tvrdila da je stekla stanarsko pravo na stanu u državnom vlasništvu tek 13. ožujka 1997. godine, te zbog toga nije bila u mogućnosti podnijeti zahtjev za kupnju prije toga datuma. Drugim riječima, predmet se ticao podnositeljice zahtjeva koja se iz objektivnih razloga nije mogla pridržavati općenito primjenjivog roka koji je istekao 31. prosinca 1995. godine. Stoga iz presude jasno ne proistječe da se prema stajalištu Ustavnog suda Republike Hrvatske ne primjenjuje nikakav rok. Suprotno tome, presuda se jednako tako može tumačiti kao da potvrđuje raniju sudsku praksu Ustavnog suda Republike Hrvatske, u presudi od 16. studenoga 2004. godine (stavak 24. presude), prema kojoj podnositelji zahtjeva koji su iz objektivno opravdanih razloga bili spriječeni podnijeti zahtjev za kupnju stanova u državnom vlasništvu u kojima su živjeli nisu trebali podnijeti takve zahtjeve sve dok su postojale te prepreke. Isto tako, presude Ustavnog suda Republike Hrvatske od 27. svibnja 2010. i 13. svibnja 2015. (stavak 26. i 27. presude) samo ponavljaju ono što je navedeno u presudi Ustavnog suda Republike Hrvatske od 6. svibnja 2005. godine, prema kojoj se „nepostojanje roka za izvršenje određene činidbe ... ne može tumačiti na štetu stranke koja je trebala poduzeti takvu činidbu”. Nadalje, iz te dvije presude jasno ne proistječe da se prema stajalištu Ustavnog suda Republike Hrvatske nije primjenjivao nikakav rok.

8. Iz toga sam izveo zaključak da je domaće zakonodavstvo moguće tumačiti na sljedeći način. Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo je

poseban rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stanova u državnom vlasništvu. Stoga se primjenjuje općenito primjenjivi rok, koji je istekao 31. prosinca 1995. godine. Međutim, taj se rok iznimno ne primjenjuje ako je dotična osoba iz objektivno opravdanih razloga bila spriječena podnijeti zahtjev za kupnju stana u državnom vlasništvu. Ne kažem da je to ispravno tumačenje domaćeg zakonodavstva. Ja samo kažem da je to moguće tumačenje. Nadalje, ako se usvoji ovo tumačenje, nema kontradiktorne sudske prakse kako to navodi većina.

9. To moguće tumačenje bilo je upravo ono koje je dao Županijski sud u Zagrebu u svojoj presudi od 12. listopada 2010. godine, potvrdivši presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu od 24. lipnja 2008. godine. Nadalje, ne mogu ne primijetiti da je Ustavni sud Republike Hrvatske odbio podnositeljčinu ustavnu tužbu u presudi od 20. veljače 2013. Pri tome je Ustavni sud Republike Hrvatske primijetio da su domaći sudovi odbili zahtjev podnositeljice zahtjeva „na temelju činjenice da ona nije dokazala da su je bilo kakve objektivne okolnosti spriječile da podnese zahtjeva za kupnju stana o kojem je riječ u propisanom roku”, a prema Ustavnom sudu Republike Hrvatske, odluke „sadrže razloge prihvatljive sa stajališta ustavnog prava i ... stoga ne mogu biti smatrane proizvoljnim ili nerazumnim” (stavak 17. presude).

10. Uzimajući u obzir presudu Ustavnog suda Republike Hrvatske, ne mogu ne primijetiti sljedeće. Ako je, kako tvrdi većina, postoji kontradiktorna sudska praksa između Vrhovnog suda i Ustavnog suda Republike Hrvatske (stavak 50. presude), većina mora također pretpostaviti da Ustavni sud Republike Hrvatske nije bio svjestan - ili pogreškom nije primijenio - svoju sudsku praksu kada je donio svoju presudu od 20. veljače 2013. Bio bih jako oprezan da ne iznesem takvu pretpostavku.

11. Stoga, uzimajući u obzir moguće tumačenje domaćeg prava i prethodne primjedbe, ne mogu dijeliti mišljenje većine da je tumačenje domaćeg prava od strane domaćih sudova u predmetu podnositeljice zahtjeva, odnosno u presudama Općinskog građanskog suda u Zagrebu, Županijskog suda u Zagrebu i Ustavnog suda Republike Hrvatske, bilo „očigledno pogrešno” ili „proizvoljno”.

12. Što se mene tiče, spreman sam prihvatiti tumačenje domaćeg prava od strane domaćeg suda i smatram da je miješanje u pravo vlasništva podnositeljice zahtjeva bilo zakonito u smislu Konvencije. Uzimajući u obzir duljinu predmetnog razdoblja (od 17. kolovoza 1995. godine, kada je zakon stupio na snagu, do 31. prosinca 1995. godine) i činjenicu da nije bilo objektivnih okolnosti koje su spriječile podnositeljicu zahtjeva da podnese zahtjev u tom roku, ne smatram nerazmjernim odbaciti zahtjev podnositeljice zahtjeva zbog nepoštivanja roka. Stoga sam glasao za utvrđenje da nije bilo povrede članka 1. Protokola br. 1.

13. Želio bih dodati završnu primjedbu. Mislim da su posljedice presude Suda vrlo nepovoljne. Prema mišljenju Suda, na temelju Zakona o prodaji stanova iz 1991. godine ne primjenjuje se rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana u državnom vlasništvu (stavak 57. presude). Drugim riječima,

nositelji stanarskog prava koji iz nepoznatih razloga nisu podnijeli zahtjev za kupnju stana prije završetka 1995. godine, sada mogu, s obzirom na tumačenje domaćeg zakonodavstva koje je dao Sud, podnijeti zahtjev za kupnju svog stana koji je u državnom vlasništvu više od 30 godina nakon usvajanja Zakona iz 1995. godine, čime se pojedincima omogućuje da nagađaju o kretanju tržišne vrijednosti nekretnina na štetu države i poreznih obveznika. Podnositeljica je imala 79 godina kada je, 2006. godine, odlučila zatražiti kupnju stana u kojem je živjela od 1961. godine, a danas ima 89 godina. Stoga će, u praksi, presuda suda prvo i najvažnije ići u korist nasljednika podnositeljice.

© 2016 *Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava*

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.